

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему: «Формування та використання фінансових ресурсів
у малому бізнесі»

Виконавець:

здобувач 41 групи
факультету фінансів та банківської
справи
Тамара НІКОЛАЄВА

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Ірина ЛАПІНА

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан малого бізнесу в Україні, особливо в контексті повоєнного відновлення, потребує особливої уваги. Малі підприємства є життєво важливим елементом економіки. Їх розвиток гарантує створення робочих місць та розвиток інновацій, а також впливає на стабілізацію соціально-економічної ситуації в країні. У повоєнний період значення малого бізнесу зростає, оскільки він відіграє основну роль у процесі відновлення зруйнованих військовими діями регіонів, а потім ще більше прискорює економічне зростання.

Дуже важливими для існування малих підприємств є їх фінансові ресурси. Ефективне функціонування малого бізнесу можливе при умовах раціонального формування та використання фінансових ресурсів малих підприємств. Це допомагає малим підприємствам підтримувати стабільність фінансового становища, підвищувати конкурентоспроможність, а також забезпечити готовність до розвитку.

Основним елементом ефективного управління фінансовими ресурсами малих підприємств є правильне планування та контроль за їх фінансовою діяльністю. Це допоможе уникнути кризових ситуацій, мінімізувати ризики та ефективно використовувати обмежені фінансові ресурси. Удосконалені форми управління фінансовими ресурсами повинні сприяти зміцненню фінансового стану та прибутковості малого бізнесу.

Дослідженню питань управління фінансовими ресурсами та підвищенню їх ефективності формування та використання присвятили свої наукові праці значна кількість науковців. Результати таких досліджень наведено в роботах Вараксіної О.В., Волощук Н.Ю., Грценко А.Ю., Лобачевої І.Ф., Матусової О.М., Мартинович В., Носань Н., Томашевської А.В., Черняєвої О.В., Фролової В.Ю. тощо. В той же час, дослідження процесів формування та використання фінансових ресурсів малих підприємств за умови нестабільної економічної ситуації, пов'язаної з військовими діями на території України, є дуже актуальними та потребують особливої уваги та розгляду. Саме це свідчить про актуальність обраної теми та доцільність проведення наукового дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних та практичних засад формування та використання фінансових ресурсів малого бізнесу та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Завдання дослідження:

- визначити значення малого бізнесу для економіки країни;
- дослідити особливості формування фінансових ресурсів малого бізнесу;
- встановити особливості використання фінансових ресурсів малого бізнесу;
- надати загальну характеристику діяльності малого підприємства ТОВ «Аксон груп»;

- проаналізувати фінансовий стан малого підприємства ТОВ «Аксон груп»;
- дослідити ефективність формування та використання фінансових ресурсів малого підприємства ТОВ «Аксон груп»;
- визначити напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів малих підприємств;
- запропонувати напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Аксон груп».

Об’єктом дослідження є економічні процеси, що виникають при формуванні та використанні фінансових ресурсів підприємств малого бізнесу.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні підходи, що відображають особливості ефективного управління фінансовою діяльністю малого підприємства.

Методи дослідження. У процесі виконання поставлених завдань застосовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи. В роботі було застосовано аналітичний метод до розгляду сутності та ролі малого бізнесу в економіці України. Проаналізовано наукову літературу та статистичні звіти, щоб визначити роль і значення малого бізнесу для економічного розвитку України в умовах воєнного стану. Метод узагальнення було застосовано при дослідженні теоретичних підходів щодо особливостей формування та використання фінансових ресурсів малого бізнесу. Пояснювальний метод допоміг з’ясувати зв’язки між макроекономічними та політичними факторами та станом малого бізнесу в Україні. Це допомогло встановити логіку того, як зовнішні умови впливають на зростання підприємств малого бізнесу. За допомогою синтетичного методу розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів малого бізнесу. На основі отриманих даних і аналізу різних джерел були створені комплексні рішення та рекомендації. У дослідженні фінансової діяльності ТОВ «Аксон груп» застосовано описовий метод, що дозволяє структуровано представити основні напрями діяльності підприємства та визначити його ключові проблеми. Метод графічного аналізу був використаний для кращого сприйняття основних показників діяльності підприємства. Крім того в процесі дослідження використовувались такі спеціальні методи: горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, регресійний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, розміщені в мережі Інтернет, опубліковані в періодичних виданнях, на інформаційних порталах, звіти українських організацій, статистичні матеріали тощо. Крім того, до інформаційної бази також включено баланс та звіт про фінансові результати малого підприємства ТОВ «Аксон груп» за 2022 – 2024 роки.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота включає зміст, вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури та додатки. Загальний обсяг роботи – 79 сторінок (без додатків), вона містить 15 рисунків, 16 таблиць і 6 додатків. Список літератури складається з 47 джерел.

Публікації. Результати наукового дослідження «Формування та використання фінансових ресурсів у малому бізнесі» було оприлюднено на IX Студентській науково-практичній конференції факультету фінансів та банківської справи ОНЕУ та опубліковано у збірнику «Стабілізація фінансово-економічної системи України» (ОНЕУ, квітень, 2025 рік). Також деякі результати дослідження були висвітлені у Матеріалах VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами» (КНЕУ. Київ, 2024 рік).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади формування і використання фінансових ресурсів малого бізнесу»** визначено значення малого бізнесу для економіки країни. Охарактеризовані фінансові ресурси малого бізнесу, особливості їх формування. Визначені особливості використання фінансових ресурсів малого бізнесу.

У другому розділі **«Формування та використання фінансових ресурсів малого підприємства ТОВ «Аксон Груп»** розглянуті фінансові показники діяльності малого підприємства ТОВ «Аксон груп»; проведена оцінка фінансового стану підприємства; проаналізовано ефективність формування та використання фінансових ресурсів малого підприємства ТОВ «Аксон груп».

У третьому розділі **«Напрями удосконалення формування та використання фінансових ресурсів малого підприємства ТОВ «Аксон Груп»** запропоновано напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів малих підприємств та визначені напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Аксон груп».

ВИСНОВКИ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки.

1. Малий бізнес відіграє важливу роль в економіці країни, сприяючи зростанню робочих місць, інноваціям, посиленню конкуренції та підтримці регіонального економічного розвитку. Малі підприємства створюють нові робочі місця, сприяють зниженню безробіття та забезпечують доходами значну частину населення. Оскільки малі компанії гнучкі та здатні швидко адаптуватися до ринкових змін, вони можуть впроваджувати інновації швидше, ніж великі компанії, тим самим підвищуючи конкурентоспроможність національної економіки. Крім того, малий бізнес сприяє здоровій конкуренції, оскільки велика кількість учасників ринку стимулює підприємців покращувати якість своєї продукції та послуг. Це також допоможе регіональному розвитку, особливо там, де великі компанії менш

сконцентровані, забезпечуючи більш збалансоване зростання національної економіки.

2. Фінансові ресурси підприємства складаються з наявних у господарюючого суб'єкта грошових доходів і надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань, покриття витрат, пов'язаних з розширенням відтворенням, економічного стимулювання працівників. Забезпечення власного фінансування може виявитися складною справою, особливо на початкових етапах розвитку бізнесу; однак він відіграє вирішальну роль у досягненні фінансової стабільності та ефективної роботи малого бізнесу. Одним із важливих шляхів фінансування малих підприємств є кредитні ресурси, які можуть включати позики від банків, фінансових установ або приватних кредиторів. Отримуючи позики, малі підприємства можуть задовольнити короткострокові фінансові потреби, такі як купівля запасів, оплата праці працівників або вирішення різноманітних фінансових перешкод. Отже, фінансові ресурси мають вирішальне значення для підтримки стабільності та сприяння зростанню підприємства, що робить їх створення та ефективне використання життєво важливими компонентами ефективного управління фінансами та розвитку малого бізнесу.

3. Фінансові ресурси можуть використовуватися малими підприємствами для різних цілей і напрямків. Ключовим напрямком використання цих фінансових ресурсів є розширення бізнесу. Залучаючи фінансові ресурси, підприємство може розширити спектр своїх продуктів або послуг, що потенційно призведе до збільшення продажів і підвищення конкурентоспроможності. Інвестиції в новітні технології дозволяють підприємству підтримувати свою конкурентну перевагу, підвищувати ефективність виробництва та підвищувати якість своїх продуктів або послуг. Виділяючи кошти на придбання нового обладнання та модернізацію технічних ресурсів, підприємство може підтримувати високий рівень продуктивності, підвищувати якість продукції чи послуг, скорочувати терміни виконання завдань. Крім того, фінансові ресурси можуть бути спрямовані на підвищення якості обслуговування клієнтів, що відіграє життєво важливу роль у підвищенні задоволеності клієнтів і зміцненні репутації компанії. Загалом, стратегічне розміщення фінансових ресурсів для просування бізнесу робить підприємство сильним на ринку, залучає нових клієнтів і забезпечує постійне зростання прибутку.

4. Аналіз формування та використання фінансових ресурсів виконано на прикладі малого підприємства ТОВ «Аксон Груп». ТОВ «Аксон Груп» має окреме майно, індивідуальну фінансову звітність та окремі банківські рахунки, а також печатку з назвою та ідентифікаційним кодом. До складу активів ТОВ «Аксон Груп» входять основні засоби, оборотні кошти та матеріальні цінності, що обліковуються на балансі компанії. Підприємство має право продавати, передавати, обмінювати або здавати в оренду виробничі ресурси та інші матеріальні активи як фізичним, так і юридичним особам без будь-яких фінансових наслідків. Аналіз показав, що майно ТОВ «Аксон Груп» збільшилося на 164 тис. грн (+157,69%) у 2024 році порівняно з 2022 роком.

За підсумками розглянутого аналізованого періоду зроблено висновки, що більшість наявних ресурсів переважно складається з іншої дебіторської заборгованості. Це свідчить про значне зниження безпосередньої фінансової платоспроможності компанії. На протязі аналізованого періоду підприємство отримувало прибуток. З 2022 по 2023 роки спостерігався значне зменшення чистого прибутку, це було пов'язано з значними операційними витратами. У 2024 році підприємство майже в 5 разів збільшило виручку від продаж, і це дозволило йому отримати прибуток у розмірі 48,6 тис. грн.

5. Далі аналіз зосередився на фінансовому стані ТОВ «Аксон груп» і виявив збільшення обсягів його діяльності в аналізованому періоді. Оцінка ліквідності балансу компанії показує, що вона ліквідна. Проте один із чотирьох критеріїв ліквідності балансу, який сьогодні мало дотримується бізнесом, залишається невиконаним. Усі коефіцієнти ділової активності збільшилися за період, що означає прискорення обороту оборотних активів на підприємстві, що є досить доброю ситуацією. Показники фінансової стійкості за аналізований період демонструють негативну тенденцію зниження. І відповідно коефіцієнт заборгованості зростає. Отже, для підприємства стає вкрай необхідною розробка низки антикризових заходів, які б сприяли зміцненню його фінансової стійкості.

6. Аналіз ефективності формування та використання фінансових ресурсів дозволяє зробити наступні висновки. Ефективність використання оборотних коштів зросла у 2024 році порівняно з 2022 роком на 176,39 %. Рівень продуктивності праці працівників підприємства є основним показником його фінансової ефективності. На аналізованому підприємстві продуктивність праці зростає на протязі аналізованого періоду. Одним із ключових факторів, який відіграє важливу роль в діяльності досліджуваного підприємства, є використання необоротних активів. Ступінь використання необоротних активів вимірюється показником фондівдачі. Зокрема у 2024 році фондівдача основних засобів досягла 48,85 грн./грн.; що в 8 разів вище, ніж у 2022 році. Таке зростання фондівдачі пояснюється значним збільшенням обсягів виробництва, що в кінцевому результаті позитивно впливає на інші фінансові показники підприємства. Проведений аналіз показників рентабельності дозволяє зробити такі висновки. ТОВ «Аксон Груп» продемонструвало позитивні показники рентабельності за аналізований період. Отже, можна зробити висновок, що в цілому ТОВ «Аксон груп» на кінець досліджуваного періоду є прибутковим, воно ефективно здійснює свою господарську діяльність. Однак негативною тенденцією є те, що на кінець аналізованого періоду показники прибутковості не досягли значень, які були на початок аналізованого періоду.

7. В процесі дослідження були виявлені основні проблеми, які впливають на процес формування джерел фінансових ресурсів. Це:

- а) низький рівень інвестиційної привабливості підприємства;
- б) низький рівень фінансової прозорості для інвесторів і кредиторів;
- в) низький рівень підготовки менеджерів;
- г) відсутність цілісної системи управління фінансами на підприємстві.

Основними напрямками вдосконалення оптимізації джерел формування фінансових ресурсів можуть бути:

- 1) підвищення кваліфікації фінансових менеджерів;
- 2) створення абсолютно нових способів організації роботи у сфері фінансування бізнесу;
- 3) надання інформаційної допомоги, якої потребує бізнес;
- 4) вибір різних джерел фінансових ресурсів з урахуванням їх вартості;
- 5) забезпечення необхідного обсягу коштів для потреб підприємства;
- 6) покращення співвідношення власного та позикового капіталу;
- 7) забезпечення контролю за структурою фінансових ресурсів.

Це дозволить малому підприємству оптимізувати структуру фінансових ресурсів, зміцнити свою фінансову надійність і утримати своє місце на ринку протягом короткого проміжку часу.

8. Проведена оцінка формування та використання фінансових ресурсів малого підприємства ТОВ «Аксон груп» дозволила наступні рекомендації. Фінансовому керівництву ТОВ «Аксон Груп» необхідно вжити ряд заходів для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства. Важливим моментом щодо покращення фінансових результатів ТОВ «Аксон Груп» є також мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів. Надзвичайно важливо, щоб підприємство зосередилось на прогнозуванні та моніторингу своєї фінансової діяльності. Постійно оцінюючи фінансовий стан і виявляючи будь-які зміни, що відбуваються в ньому, підприємство може здійснювати випереджальне управління своїми фінансами і таким чином формувати свої економічні та фінансові результати.

Наведені вище пропозиції щодо стратегії покращення фінансових показників ТОВ «Аксон Груп», на нашу думку, мають передбачати такі ключові компоненти, як регулярний моніторинг як внутрішніх, так і зовнішніх умов, що впливають на підприємство, розробка способів пом'якшення зовнішньої вразливості, створення планів дій щодо проблем, які можуть виникнути в майбутньому, вжиття заходів для вирішення потенційних проблем, впровадження ефективних стратегій для вирішення кризових ситуацій, прийняття сміливих і нетрадиційних рішень, коли ситуація не є нормальною, узгодження та спрямування зусиль кожного, а також забезпечення належного контролю за реалізацією та результатами таких заходів.

Отже, дотримуючись всіх наведених рекомендацій щодо оптимізації формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємство ТОВ «Аксон Груп» зможе зберегти свою фінансову стійкість, платоспроможність, конкурентоспроможність та стабільний рівень розвитку.

АНОТАЦІЯ

Тамара НІКОЛАЄВА «Формування та використання фінансових ресурсів у малому бізнесі»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2025 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є економічні процеси, що виникають при формуванні та використанні фінансових ресурсів підприємств малого бізнесу. Предметом дослідження є теоретичні засади і практичні рекомендації щодо покращення процесів формування та використання фінансових ресурсів підприємств малого бізнесу.

У кваліфікаційній роботі розглянуто значення малого бізнесу для економіки країни, досліджено теоретичні основи формування та використання фінансових ресурсів малого бізнесу, охарактеризовані сучасні методи та інструменти фінансування. Проведено аналіз практичних аспектів формування та використання фінансових ресурсів на малому підприємстві. На основі проведеного дослідження запропоновано заходи щодо удосконалення процесів формування фінансових ресурсів підприємств малого бізнесу та підвищення ефективності їх використання..

Ключові слова: малий бізнес, мале підприємство, фінансові ресурси, джерела фінансування, власний капітал, позиковий капітал, ліквідність, фінансова стійкість, прибуток, рентабельність.

ANNOTATION

Tamara NIKOLAIEVA "Formation and use of financial resources in small business"

qualifying work for obtaining a bachelor's degree in a specialty
"072 Finance, Banking and Insurance"
under the educational and professional program Finance, financial management and insurance
Odesa National Economic University,
Odesa, 2025

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the study is the economic processes that arise during the formation and use of financial resources of small business enterprises. The subject of the study is theoretical principles and practical recommendations for improving the processes of formation and use of financial resources of small business enterprises.

The qualification work examines the importance of small businesses for the country's economy, investigates the theoretical foundations of the formation and use of financial resources of small business, characterizes modern methods and financing tools. An analysis of practical aspects of the formation and use of financial resources in a small enterprise is carried out. Based on the research conducted, measures were proposed to improve the processes of forming financial resources of small business enterprises and increase the efficiency of their use.

Key words: small business, small enterprise, financial resources, sources of financing, equity, loan capital, liquidity, financial stability, profit, profitability